

Ålderserfaren och munhälsa

2021-11-29

Hans Flodin

”Tänk att det kan smaka så gott” Munnens betydelse för livskvalitet

2021-11-29

Hans Flodin

Friska tänder och munhåla - en förutsättning för bra nutrition

- för att äta behövs inga tänder
– ex. finfördelad mat, purékost
 - **men,**
- för att tugga behövs tänder,
normalkost som behöver tuggas,
gör att maten blir kvar längre i
munhålan, du hinner smaka av
den – **kvalité!!**
- för processad mat finns också
risk att näringsinnehållet sjunker –
kvalitén sjunker??

Friska tänder – en förutsättning för ett gott socialt liv

2021-11-29

Hans Flodin

Friska tänder är också....

- En fråga om:
- Emotionell förmåga
 - Att kyssas
 - Att le
 - Att se bra ut
 - Sexualitet
- Självkänsla
- Social rangordning....

Historisk utveckling

- 1971 var 57% av 65-åringarna i Västerbotten helt tandlösa
- 2002 var siffran 11%
- Idag, 2021 är endast någon enstaka procent helt tandlösa, vid 65 års ålder

Nya krav på vården och tandvården

- vi blir fler äldre, och nästan alla har egna tänder
- mer komplicerat att sköta egna tänder, bryggor, implantat etc. än helproteser
- morgondagens äldre ställer högre krav på egna och friska tänder
- **Ett gemensamt ansvar för sjukvården och tandvården**

Bättre liv för sjuka äldre

En satsning från Sveriges Kommuner och Regioner

*Jag kan åldras i trygghet och självbestämmande
med tillgång till en god vård och omsorg*

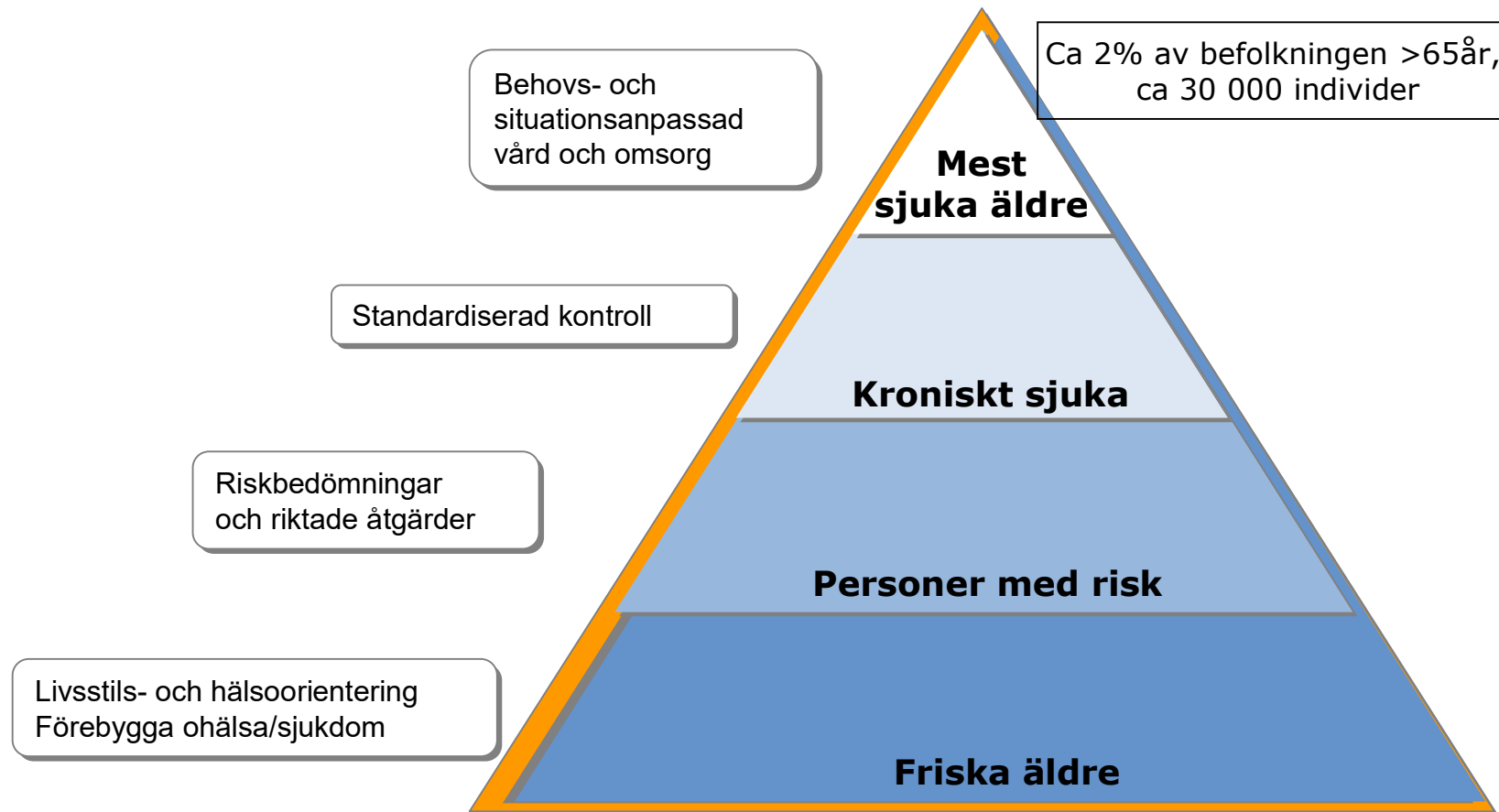
Bakgrund

- Överenskommelse mellan staten och SKR för att ge kommuner och landsting ekonomiska förutsättningar via statsbidrag förbättra kvalitén för de mest sjuka äldre
- En särskild satsning på börjades 2010 som innehåller:
 - Preventivt arbetssätt – **Senior Alert**
 - God vård vid demenssjukdom
 - God läkemedelsbehandling för äldre
 - Sammanhållen vård och omsorg
 - God vård i livets slutskede - **Palliativregistret**
- * **RV har deltagit sedan 2010 – Hur är det idag ??**

Munhälsoprojekt RV

- Ett område som uppmärksammas är munhälsan
- Munhälsa har stor betydelse för patientens nutrition och kan vara orsak till smärta hos äldre och ff.a. svårt sjuka äldre
- Viktigt med ett förebyggande arbetssätt och att problemen upptäcks så tidigt som möjligt
- Båda kvalitetsregistren Senior alert och Svenska Palliativregistret använder ROAG (Revised Oral Assessment Guide) som bedömningsformulär
- Beslut om satsning i ett munhälsoprojekt inom RV togs våren 2012 och pågår fortfarande i samarbete med Region Västerbotten

Äldre personer – individer med olika behov

Tandhälsa hos våra äldre

Antalet äldre ökar!

Antalet äldre med egna tänder ökar

Idag vet vi att tandhälsan har betydelse
för allmänhälsan
– Hjärtinfarkter, stroke,
inför vissa operationer, graviditeter,
reumatiska sjukdomar m.m.

Munvård är därför en viktig del i daglig omvårdnad

God munhälsa betyder mycket för ätandet, välbefinnandet och livskvaliteten

**Viktigt att gå regelbundet till tandvården..... hela livet, en garant för god
munhälsa och förbättrad livskvalité**

Det friska åldrandet

- **Tänder**

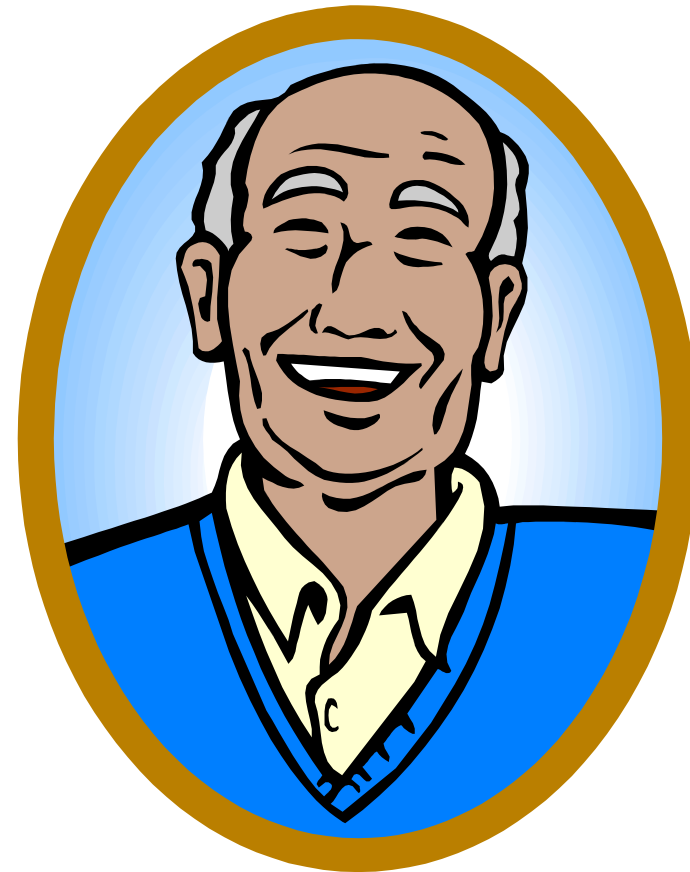
Får inte mer karies.

Mörkare – gulare

Sprödare

Är ofta mycket lagade
och går därför sönder
oftare

- **Slemhinna och
tunga - Ingen skillnad**

Men ibland blir vi sjuka, och
vid hög ålder ökar risken för
sjukdom....

Men livskvalité går att hålla kvar.....

.....ett exempel.....

Bemötande

·...demenssjukdom är en av livets gissel. Inte bara för den som drabbas, utan ff.a. för de närstående. Med stor sannolikhet är den drabbade lyckligt omedveten om vad som sker, i varje fall i slutet av sjukdomen. De närstående ser då sin maka/make/mor/far göra livets resa, fast baklänges mot tiden för födseln.

·Vad jag menar är att de förmågor som vi alla lär oss under vår barndom och uppväxt, och som gör oss till dugliga och empatiska människor sakta men säkert fallerar. I slutskedet så tycks de inte minnas, förstå, känna igen eller kunna känna in. De har inget språk, äter inte med kniv och gaffel utan med sked som det lilla barnet. Dricker inte ur glas utan pip-mugg. Till slut äter de med fingrarna eller blir matad.

Forts....

-det som var den första förmågan hos det nyfödda barnet att suga mammans bröst blir till slut den sista förmågan hos den demenssjuke när hon/han suger vatten genom ett sugrör. För att ytterligare förstärka livets "baklängesresa" tycks den svårt demenssjuke bli krum och intar nästan fosterställning i sjukdomens slutskede. Resan har nått slutpunkten eller var det startpunkten?.....
- Den demenssjuke behandlas bäst i vård/omvårdnad och umgänge av lite språk och mycket kärlek. Kärlek som också det nyfödda barnet förstår. Prata med kroppen, le, stryk med handen, kramas. Samma kärlek som vi ger det nyfödda barnet duger utmärkt till den demenssjuke, alla behöver må-bra-hormoner, alltid....

Smak, lukt och det långa minnet

Vad får oss att minnas det vi åt som barn
och

Som vi lärt oss att älska eller avsky...?

- Smak
- Lukt
- Konsistens

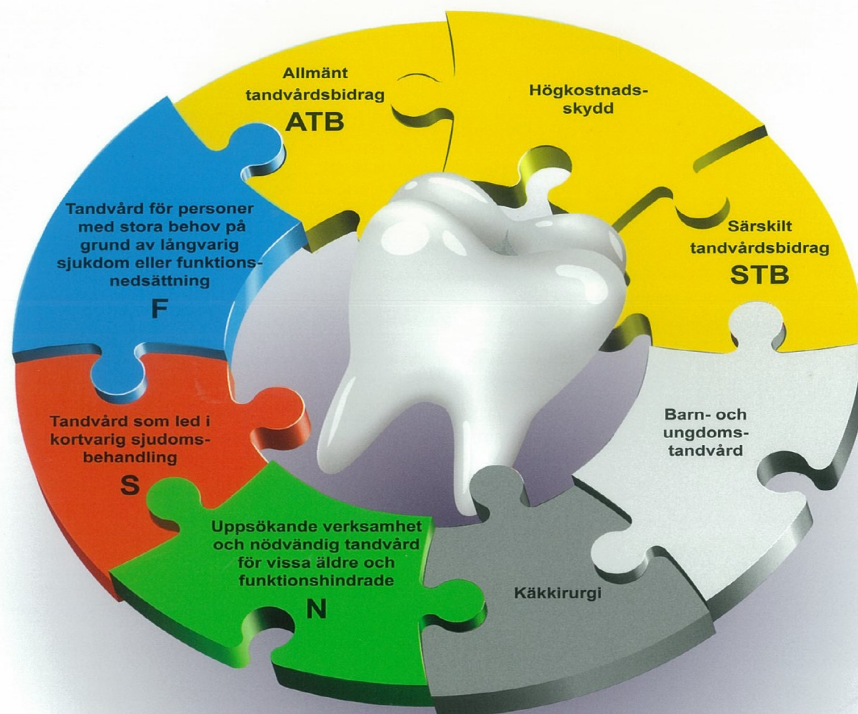
Dessa minnen hos dessa sinnen finns registrerade i långtidsminnet? – finns då kanske kvar hos den demente

Utnyttja detta för att höja kvalitén i måltiden!!

Statligt tandvårdsstöd och Regionfinansierad Tandvård

Alla som bor i Sverige har rätt till ett statligt tandvårdsstöd från och med det år man fyller 20 år. Stödet administreras av Försäkringskassan (gula delarna).

Barn- och ungdomstandvård och övriga tandvårdsstöd för vuxna administreras via landsting och regioner (övriga delar).

Informationsvägar:
www.tlv.se
www.forsakringskassan.se
www.socialstyrelsen.se
www.1177.se

Tandvårdsgruppen
Landstinget i Östergötland
581 91 Linköping
010-103 73 27
landstinget@lio.se

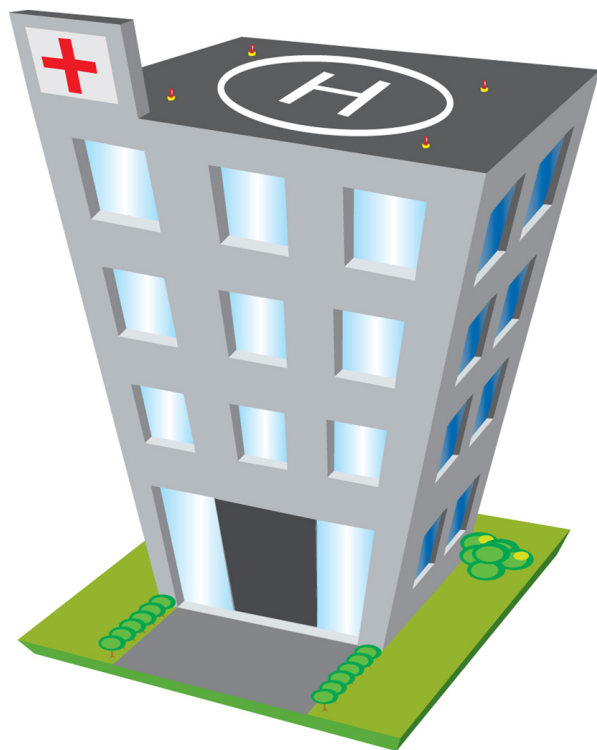
Regionens olika tandvårdsstöd **alla till sjukvårdskostnad**

1. Nödvändig tandvård och uppsökande munhälsobedömning
2. Tandvård som ett led i sjukdomsbehandling under begränsad tid
3. Tandvård för personer med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning

1. Nödvändig tandvård

- **N 1** Personer som kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för enligt 18 § första stycket hälso-och sjukvårdslagen (1982:763) . Berörda personer bor i kommunens särskilda boenden (Avser inte personer med LSS Beslut)
- **N 2** Personer som får hälso- och sjukvård i hemmet (**hemsjukvård**), d v s bor i ordinärt boende och har både hemsjukvård och hemtjänst alternativt endast hemsjukvård. Personer med endast dagliga insatser t ex i form av insulininjektioner, omläggningar, ”dosetten” etc. omfattas inte.
- **N 3** Samtliga personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) - oavsett boendeform.
- **N 4** Personer bosatta i egen bostad och har motsvarande behov av vård, omsorg och service som de personer som omfattas av punkterna 1-2. Här avses både personer som har **hemtjänst** eller där närstående person ger motsvarande personlig omvårdnad.

2. Tandvård som ett led i sjukdomsbehandling under en begränsad tid

2021-11-29

Hans Flodin

Led i sjukdomsbehandling

**Tandvården är initierad av sjukvården och av läkare,
genom att denne tillställer tandläkaren en remiss**

**Den tandvårdande utredningen och/eller behandlingen
avser svara på en medicinsk frågeställning eller är en
väsentlig förutsättning för den medicinska
behandlingen**

Ex. tandsanering inför organtransplantation

3. Tandvård för personer med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning

Innehåll:

- **Bastandvård och avtagbar protetik (ej krona, brygga eller implantat)**
- **Inlemmas i högkostnads-skyddet (1100:-/årsperiod)**
- **Utesluter statligt tandvårdsstöd när det utförts till besöksavgift**
- **Dessa grupper kan vara/bli aktuella för ex. nödvändig tandvård istället**

Nya grupper - erbjuds till personer med:

- **Svår psykiskt funktionshinder**
- **Parkinsons sjukdom**
- **Multipel skleros (MS)**
- **Cerebral pares (CP)**
- **Reumatoid artrit (RA)**
- **SLE**
- **Sklerodermi**
- **ALS**
- **Ett orofacialt funktionshinder**
- **Bestående men efter infarkt/stroke**
- **Sällsynt diagnos med oral påverkan**

Särskilt tandvårdsbidrag (STB) administreras av försäkringskassan

•Består av:

- Bidrag på 600:- per halvår
- Enbart till undersökande och förebyggande tandvårdsåtgärder
- Kan ej "sparas"

•Erbjuds till personer med/som är:

- Muntorra pga. läkemedel
- Strålbehandlade huvud/hals
- Sjögrens syndrom
- KOL + syrgas el. näringsdryck

•Erbjuds till, forts....

- Cystisk fibros
- Ulcerös colit
- Crohns sjukdom
- Tarmsvikt
- Frätskador på tänder pga. ätstörning eller refluxsjukdom
- Svårinställd diabetes
- Genomgår dialysbehandling
- Nedsatt immunförsvar av läkemedel
- Har genomgått organtransplantation

Mer information finns på

- www.regionvasterbotten.se/tandvard

Klicka på *För medborgare och patienter* eller *För vårdgivare*

eller

- www.1177.se/omtandvardsstod

Tack för att ni lyssnat
Kontaktuppgifter vid frågor:
Hans Flodin, f.d. bedömningstandläkare
Region Västerbotten

hansflodin54@gmail.com